

**Sporočilo italijanskega predsednika republike Sergia Mattarelle
ob dnevu spomina na žrtve fojb in eksodus
10. februar 2021**

Trpljenje, žalovanje, izkoreninjenje in eksodus, v katere so bile prisiljene na desettisoče družin iz vzhodnih obmejnih območij, iz Istre, z Reke in z dalmatinske obale, so neizbrisno zapisani v tragično zgodovino druge svetovne vojne in njenih posledic.

Ob dnevu spomina na žrtve fojb in eksodus, ki ga je država želela ustanoviti, želim sorodnikom žrtev, preživelim, ezulom in njihovim potomcem obnoviti solidarnost in bratstvo vseh Italijanov. Zločini proti človeštvu, ki jih je sprožil ta konflikt, se niso izpeli z osvoboditvijo izpod nacifašizma, temveč so se nadaljevali s preganjanjem in nasiljem s strani drugega avtoritarnega režima, tokrat komunističnega.

Veliko nedolžne krvi je prepojilo ta ozemlja. Grozote fojb prizadanejo našo zavest. Bolečina, ki je povzročila in spremljala eksodus italijanskih, julijsko-dalmatinskih in istrskih skupnosti, je prepozno postala del zavesti države. Da so zatemnjeni ali pozabljeni zgodovinski dogodki prišli na dan, kar je prispevalo k rekonstrukciji spomina, ki je pogoj za polno potrditev vrednot svobode, demokracije in miru, je bil dragocen prispevek ezulskih združenj.

Prestanega trpljenja ni mogoče zanikati. Prihodnost je zaupana sposobnosti preprečevanja, da bi se bolečina prelevila v zamera, ta pa v tako sovraštvo, ki bi prihodnjim generacijam preprečilo graditev novega sobivanja, osnovanega na medsebojnem spoštovanju in sodelovanju.

Vsaka skupnost hrani spomin na svoje najbolj boleče izkušnje in na svoje zgodovinske spomine. Medsebojno priznavanje je temelj za dialog in prijateljstvo med ljudmi in kulturami.

Gre za vrednote, ki sva jih želela potrditi s slovenskim predsednikom republike Borutom Pahorjem, ki se mu zahvaljujem za srečanje in dogodke lanskega julija, ob priložnosti podpisa sporazuma o vrnitvi Narodnega doma slovenski jezikovni manjšini v Italiji.

Iz teh vrednot rastejo pohvalni projekti, kot je izbira Gorice in Nove Gorice za skupno evropsko prestolnico kulture leta 2025.

To so dejanja z globokim simboličnim pomenom, ki vnovič dokazujejo, kako je integracija Italijanov, Slovencev in Hrvatov v Evropski uniji našim državam razprla obzorja solidarnosti, prijateljstva, sodelovanja in razvoja. Preteklosti se ne da izbrisati. Toda mladim v teh deželah je treba zagotoviti pravico do skupne prihodnosti miru in blaginje.

Trdna odločnost Slovenije, Hrvaške in Italije, da na obmejnih območjih vzpostavijo vedno intenzivnejše sodelovanje, predstavlja primer tega, kako je zavedanje o bogastvu raznolikosti naših kultur in identitet odločilno za dokončno preseganje najbolj tragičnih strani preteklosti in za odpiranje poti v skupno prihodnost.